

NHỮNG VẤN ĐỀ VỀ CHUYỂN ĐỔI SỐ ĐỐI VỚI CÁC DOANH NGHIỆP NHỎ VÀ VỪA DO PHỤ NỮ LÀM CHỦ TẠI HÀ NỘI

● LÊ VĂN SƠN

TÓM TẮT:

Chuyển đổi số đối với các doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội đang thu hút sự quan tâm lớn của các bên liên quan. Bài viết nghiên cứu cách tiếp cận phù hợp nhất về chuyển đổi số trong các doanh nghiệp nhỏ và vừa, do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội. Từ đó, đưa ra các giải pháp nhằm tập trung thực hiện chuyển đổi số thành công trước thách thức rất lớn của cạnh tranh và nhu cầu phát triển không ngừng.

Từ khóa: chuyển đổi số, doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội, số hóa, văn hóa số.

1. Tổng quan về chuyển đổi số tại các doanh nghiệp

1.1. Khái niệm về chuyển đổi số

Trước hết, ngay từ giai đoạn đầu xuất hiện thuật ngữ chuyển đổi số, hãng tư vấn và nghiên cứu quốc tế Gartner đã đưa ra khái niệm chuyển đổi số như sau: “Chuyển đổi số (Digital transformation) là việc sử dụng các công nghệ số nhằm thay đổi mô hình kinh doanh, nắm bắt cơ hội, tăng trưởng doanh thu bán hàng và tạo ra giá trị mới của doanh nghiệp”.

Cho đến nay, khái niệm về chuyển đổi số không ngừng được hoàn thiện và mở rộng phạm vi đối tượng áp dụng. Về cơ bản, chuyển đổi số được hiểu rộng rãi nhất đó là sự tích hợp công nghệ số vào các lĩnh vực của doanh nghiệp, thay đổi căn bản cách doanh nghiệp vận hành và mang lại giá trị cho khách hàng, đối tác, nhà đầu tư, cũng như các bên liên quan khác. Đó cũng là một sự thay đổi về văn

hóa doanh nghiệp, đòi hỏi các tổ chức phải liên tục đổi mới với hiện trạng, thử nghiệm và cảm thấy sẵn sàng với thất bại có thể gặp phải.

Chuyển đổi số trong các doanh nghiệp có nhiều quan điểm mới và có xu hướng dẫn dắt các doanh nghiệp hưởng ứng. Chẳng hạn, theo Jay Ferro - Giám đốc Công nghệ và Thông tin của Clario: Chuyển đổi số nên bắt đầu bằng một tuyên bố về vấn đề, một cơ hội rõ ràng, hoặc một mục tiêu đầy khát vọng của doanh nghiệp. Ông cho rằng lý do của chuyển đổi số trong doanh nghiệp có thể xoay quanh việc cải thiện trải nghiệm của khách hàng, giảm xung đột, tăng năng suất, hoặc nâng cao lợi nhuận. Mục đích của chuyển đổi số đó là nhằm thay đổi căn bản các giá trị cốt lõi của doanh nghiệp dựa trên các nền tảng số.

Trong khi đó, Swanson cho rằng: Chuyển đổi số theo hướng lấy khách hàng làm trung tâm. Theo đó, chuyển đổi số là việc tự động hóa các hoạt động, về

con người và về các mô hình kinh doanh mới của doanh nghiệp. Hơn nữa, bên trong các chủ đề chuyển đổi số đó là phân tích dữ liệu, công nghệ và phần mềm - tất cả đều là công cụ hỗ trợ đắc lực cho chuyển đổi số. Trọng tâm của tất cả vấn đề liên quan đến chuyển đổi số doanh nghiệp, đó chính là sự dịch chuyển văn hóa số.

Như vậy, một doanh nghiệp thực hiện chuyển đổi số vì nhiều lý do. Nhưng nhìn chung, lý do rất có thể đó là họ phải làm vậy: đó là vấn đề tồn tại của doanh nghiệp trong kỷ nguyên số hóa ngày nay. Sau đại dịch Covid-19, khả năng thích ứng nhanh chóng của các doanh nghiệp với sự gián đoạn của chuỗi cung ứng, thời gian trước áp lực thị trường và sự thay đổi nhanh chóng của kỳ vọng của khách hàng đã trở nên vô cùng quan trọng.

1.2. Khung lý thuyết về chuyển đổi số

Khung lý thuyết về chuyển đổi số đối với các doanh nghiệp quy mô nhỏ và vừa được nghiên cứu khá đa dạng và là cơ sở quan trọng nhằm giúp doanh nghiệp tìm ra cách thức để áp dụng chuyển đổi số thành công. Nghiên cứu của A. Tarute và cộng sự (2018), chỉ ra các nhóm nhân tố chính ảnh hưởng đến ứng dụng chuyển đổi số của các doanh nghiệp như Hình 1.

Theo đó, các nhóm nhân tố bên trong của doanh nghiệp gồm: năng lực của doanh nghiệp

(Capabilities fit), các nguồn lực của doanh nghiệp (Resource fit), dịch chuyển mô hình kinh doanh của doanh nghiệp (Changes in the business model) có tác động mạnh mẽ đến chuyển đổi số của doanh nghiệp. Bên cạnh đó, các nhóm nhân tố thuộc bên ngoài doanh nghiệp có tác động mạnh đến chuyển đổi số của doanh nghiệp gồm: năng lực và nguồn lực bên ngoài (External capabilities and resource fit), các chính sách của chính phủ (government regulation) và các nhân tố liên quan đến ngành kinh doanh của doanh nghiệp (Industry related factors).

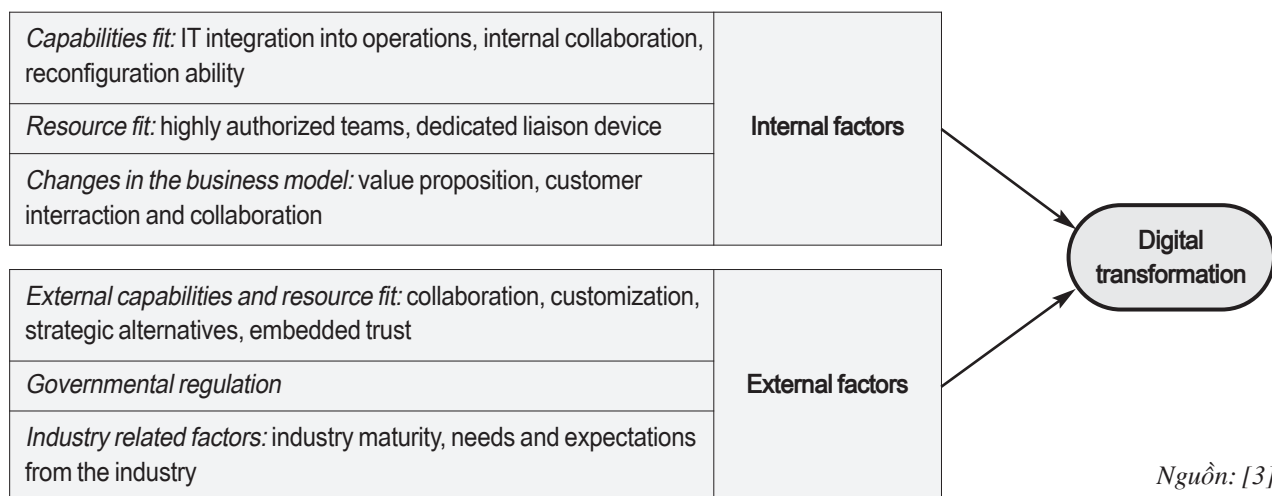
Bên cạnh khung lý thuyết các nhân tố ảnh hưởng đến chuyển đổi số tại các doanh nghiệp, các nghiên cứu gần đây cũng tập trung vào nội dung của chuyển đổi số tại các DNNVV, cụ thể như sau:

- (1) Trải nghiệm khách hàng của doanh nghiệp
- (2) Sự linh hoạt trong vận hành doanh nghiệp
- (3) Văn hóa và lãnh đạo doanh nghiệp
- (4) Hỗ trợ lực lượng lao động trong doanh nghiệp
- (5) Tích hợp công nghệ số đối với doanh nghiệp

Mặc dù mỗi hướng dẫn đều có khuyến nghị riêng và các bước hoặc cân nhắc khác nhau, Các doanh nghiệp nên tìm kiếm những nội dung phù hợp khi phát triển chiến lược chuyển đổi số của riêng mình.

Cùng với nội dung chuyển đổi số như trên,

Hình 1: Các nhân tố tác động đến chuyển đổi số của doanh nghiệp

nghiên cứu về lộ trình chuyển đổi số có ý nghĩa quan trọng giúp doanh nghiệp xác định được hướng đi và trình tự triển khai công việc chuyển đổi số tại doanh nghiệp. Theo, Khengwwah Koh (2021), có 3 giai đoạn chính trong chuyển đổi số tại các doanh nghiệp:

(i) *Giai đoạn 1 (Stage 1)*, đánh giá chiến lược kinh doanh được tiến hành để đánh giá chiến lược kinh doanh nhằm giải quyết tình trạng bình thường mới và phác thảo lộ trình chuyển đổi số dành riêng cho doanh nghiệp. Tiếp theo là đánh giá và triển khai các giải pháp kỹ thuật số có sẵn phù hợp có thể giúp doanh nghiệp hiện đại hóa các hoạt động khác nhau, cải thiện năng suất và thu thập dữ liệu.

(ii) *Giai đoạn 2 (Stage 1)*, đào tạo và huấn luyện về quản lý linh hoạt và tinh gọn sẽ hỗ trợ chuyển đổi các quy trình không còn phù hợp, lỗi thời của doanh nghiệp và đưa doanh nghiệp hướng tới việc đưa ra các quyết định dựa trên dữ liệu, mang tính thử nghiệm hơn, “thất bại nhanh, học nhanh” cũng như tư duy và văn hóa đổi mới. Bằng việc áp dụng phương pháp quản lý tinh gọn, linh hoạt, các doanh nghiệp có thể ra các quyết định nhanh chóng và nắm bắt nhanh các cơ hội.

- Nhằm mục đích có thể tận dụng các công nghệ kỹ thuật số mới, như: phân tích dữ liệu, dữ liệu lớn, trí tuệ nhân tạo (AI), Internet vạn vật (IOT) và robot để duy trì hoạt động tinh gọn và hiệu quả, đồng thời cho phép đưa ra quyết định kinh doanh dựa trên phân tích dữ liệu.

- Xây dựng một tổ chức học tập không ngừng, nâng cao kiến thức và kỹ năng để có thể bắt kịp nhu cầu thị trường, khai thác sức mạnh của công nghệ và phương pháp mới, thu hút nhân tài và trở thành doanh nghiệp dẫn đầu ngành.

(iii) *Giai đoạn 3 (Stage 3)*, xây dựng văn hóa đổi mới, lắng nghe và đồng cảm với nhu cầu của khách hàng, không ngừng thử nghiệm và thúc đẩy những cải tiến mới về mô hình kinh doanh, sản phẩm và dịch vụ, nhằm mở ra những nguồn thu nhập và thị trường mới cho doanh nghiệp. (Nguồn: [6])

2. Tình hình thực hiện chuyển đổi số tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội

Số liệu tổng hợp đến ngày 30/9/2023 cho thấy, Việt Nam có khoảng một triệu doanh nghiệp đang hoạt động. Trong đó, có khoảng 370.000 doanh nghiệp tại Hà Nội. Chỉ riêng 9 tháng đầu năm 2023, đã có khoảng 23.000 doanh nghiệp mới được thành lập tại Hà Nội và Hà Nội tiếp tục là địa phương có số doanh nghiệp mới được thành lập thuộc hàng cao nhất của Việt Nam. Dữ liệu báo cáo ước tính, số lượng doanh nghiệp nhỏ và vừa của Hà Nội chiếm 98% số doanh nghiệp đang hoạt động và khoảng 20% trong số đó là doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ, tức là có khoảng 72.500 doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội. ([5], [8], [9], [10], [13])

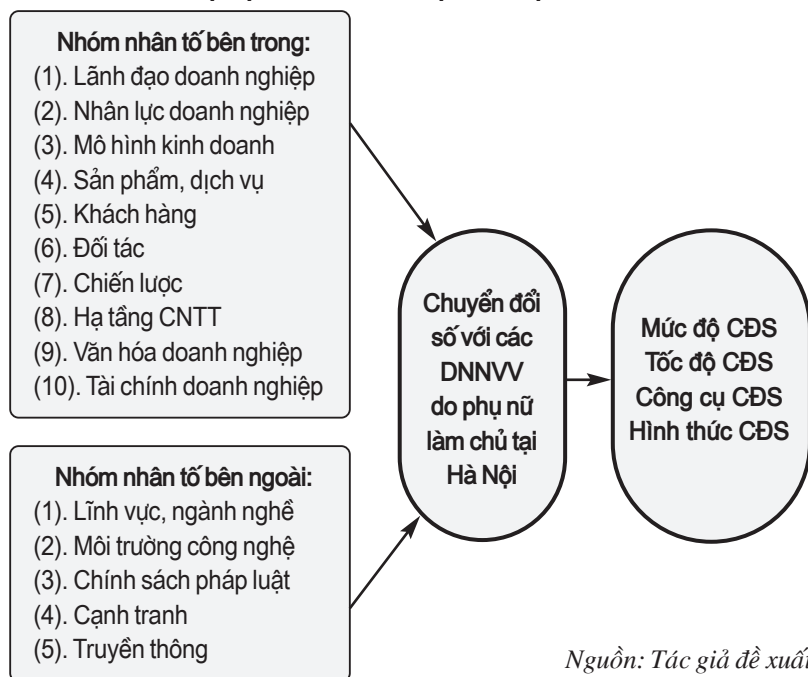
Như vậy, số lượng doanh nghiệp nhỏ và vừa (DNNVV) do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội khá lớn. Việc nghiên cứu chuyển đổi số (CDS) tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội không chỉ góp phần thúc đẩy chuyển đổi số tại các doanh nghiệp này mà có ý nghĩa lớn cho chuyển đổi số của Hà Nội nói chung.

Trong những năm qua, Hà Nội luôn là địa phương tích cực trong đẩy mạnh hoạt động chuyển đổi số cho các doanh nghiệp thông qua các nhiệm vụ, giải pháp cụ thể như tăng cường thông tin và truyền thông nhằm nâng cao nhận thức về chuyển đổi số. Trong đó, Hà Nội đã nâng cấp, phát triển, tích hợp và tổ chức vận hành kênh thông tin chuyển đổi số tại Cổng thông tin hỗ trợ doanh nghiệp của Hà Nội tại địa chỉ <http://hotrodoanhnghiep.hanoi.gov.vn>.

Theo Chương trình chuyển đổi số thành phố Hà nội đến năm 2025, định hướng đến năm 2030, Hà Nội sẽ phát triển mạnh mẽ chính quyền số, xã hội số, kinh tế số; đổi mới toàn diện hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp [2].

Nghiên cứu về tình hình ứng dụng chuyển đổi số tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội trong giai đoạn năm 2021 - 2023, cụ thể qua khung nghiên cứu như Hình 2.

Hình 2: Ứng dụng chuyển đổi số tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội

Nguồn: Tác giả đề xuất

Kết quả nghiên cứu bước đầu cho thấy thực trạng chuyển đổi số tại các DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội khá khả quan. Theo đó, đa phần các doanh nghiệp được hỏi trả lời, họ ý thức rõ ràng về việc chuyển đổi số sẽ mang lại nhiều thuận lợi, nhiều lợi ích cho doanh nghiệp. Bên cạnh đó, trên 86% doanh nghiệp được hỏi cho rằng chuyển đổi số trong marketing, bán hàng được ưu tiên đầu tiên vì chuyển đổi số mang lại cho họ nhanh chóng các khách hàng, cũng như bán được hàng tốt hơn so với các hình thức kinh doanh truyền thống. Mặc dù các doanh nghiệp khá năng động trong áp dụng các kênh bán hàng trực tuyến nhưng các doanh nghiệp cho rằng chuyển đổi số cơ bản vẫn là hoạt động bán hàng, thiếu hẳn xây dựng các tiêu chí và ưu tiên trong ứng dụng chuyển đổi số mang tính toàn diện và đồng bộ.

Tuy vậy, khảo sát về hoạt động xây dựng chiến lược chuyển đổi số trong doanh nghiệp nhận được phản hồi chưa thực sự tích cực vì phần lớn doanh nghiệp thực hiện các hoạt động bán hàng trực tuyến hay marketing điện tử chỉ mang tính chất chạy theo xu hướng, cách thức áp dụng đơn giản

và thiếu hẳn việc xây dựng một lộ trình rõ ràng. Điều này cho thấy số đông các DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội chưa có sự đầu tư trong hoạch định chiến lược chuyển đổi số. Ngoài ra, khi khảo sát vấn đề ngân sách dành cho chuyển đổi số đối với các DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội cho thấy các doanh nghiệp rất hạn chế về ngân sách để đầu tư cho công cụ, hệ thống phần mềm đồng bộ. Chính vì vậy, các doanh nghiệp chỉ đầu tư vào các khoản đầu tư trước mắt như tham gia bán hàng trên các sàn thương mại điện tử, chạy các chương trình quảng cáo trên các nền tảng mạng xã hội.

3. Một số giải pháp chuyển đổi số đối với các doanh nghiệp nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội

Chuyển đổi số đối với các DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội đang đứng trước nhiều thuận lợi to lớn cùng với sự phát triển mạnh mẽ của nền kinh tế Việt Nam. Một số vấn đề đặt ra đối với chuyển đổi số của các DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội như sau:

Thứ nhất, xây dựng kế hoạch chuyển đổi số. Đây được coi là nội dung cần lưu ý hàng đầu nhằm hoạch định các bài toán cho chuyển đổi số doanh nghiệp. Với đặc thù của từng doanh nghiệp, kế hoạch có thể bao gồm các nội dung về mục tiêu của doanh nghiệp trong chuyển đổi số, các mốc thời gian đặt ra để thực hiện chuyển đổi số, các vấn đề cần giải quyết, ngân sách cho đầu tư, nhân sự tham gia chuyển đổi số, công cụ thực hiện, cách thức tiến hành, công tác giám sát và phối hợp của các cá nhân và phòng ban có liên quan trong doanh nghiệp.

Thứ hai, xác định các ưu tiên và tiêu chí đánh giá kết quả chuyển đổi số. Vấn đề đặt ra cho các

DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội là cần phải xác định rõ các ưu tiên đối với chuyển đổi số, tập trung nguồn lực để thực hiện các ưu tiên trước rồi mới giải quyết các vấn đề khác nhằm khắc phục những hạn chế về nguồn lực và khả năng của doanh nghiệp.

Thứ ba, bố trí nguồn lực tài chính cho hoạt động chuyển đổi số. Nhìn chung, tài chính luôn là khó khăn với các doanh nghiệp quy mô nhỏ và vừa do phụ nữ làm chủ khi thực hiện các công tác đầu tư cho phát triển bền vững. Chính vì vậy, ngay từ khâu lập kế hoạch chuyển đổi số, doanh nghiệp cần xác định và bố trí ngân sách phù hợp và cần tính đến các giải pháp huy động có liên quan để đảm bảo tài chính sẵn sàng cho khâu đột phá này. Tuy nhiên, chuyển đổi số trong một số lĩnh vực có thể bắt đầu từ một số hoạt động mà không cần phải đầu tư nhiều về tài chính, chẳng hạn như quảng cáo trực tuyến, truyền thông trực tuyến. Điều đó, cho phép các doanh nghiệp có thể thực hiện chuyển đổi số với một nguồn ngân sách nhỏ nhưng vẫn đạt được tiến bộ đáng kể trong hoạt động của doanh nghiệp.

Thứ tư, xây dựng văn hóa số cho doanh nghiệp.

Văn hóa số của doanh nghiệp là nội dung quan trọng trong định hướng chiến lược số hóa của mỗi doanh nghiệp. Các DNNVV do phụ nữ làm chủ tại Hà Nội có thể thực hiện các giải pháp đồng bộ, các hoạt động thiết thực để văn hóa số góp phần tích cực cho chuyển đổi số thành công. Khi văn hóa số được hình thành, ý thức về số hóa trong công việc của đông đảo người lao động sẽ nâng cao rõ nét và sự hưởng ứng về chuyển đổi số của mọi thành viên trong tổ chức sẽ có tính chất hệ thống, đảm bảo tính hiệu quả bền vững.

Thứ năm, xây dựng quy trình tác nghiệp số. Nhằm thực hiện công tác chuyển đổi số hiệu quả tại doanh nghiệp, việc xây dựng và áp dụng bộ quy trình tác nghiệp số có ý nghĩa lớn cho doanh nghiệp và khách hàng, đối tác. Quy trình sẽ giúp doanh nghiệp chủ động quản trị hoạt động, đồng thời tạo lề lối khoa học trong tác nghiệp giữa cá nhân, bộ phận của doanh nghiệp. Theo đó, chuyển đổi số là xây dựng các quy trình tác nghiệp số, mọi cá nhân, bộ phận của doanh nghiệp tuân thủ và thực hiện một cách thống nhất, góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp trong kỷ nguyên số hóa ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Thủ tướng Chính phủ (2022). Quyết định số 06/QĐ-TTg Phê duyệt Đề án phát triển ứng dụng dữ liệu về dân cư, định danh và xác thực điện tử phục vụ chuyển đổi số quốc gia giai đoạn 2022-2025, tầm nhìn 2030, ngày 06 tháng 01 năm 2022.
2. Ủy Ban Nhân dân Thành phố Hà Nội (2021). Quyết định phê duyệt chương trình chuyển đổi số thành phố Hà Nội đến năm 2025, định hướng đến năm 2030, Quyết định số 4098/QĐ-UBND.
3. A. Tarute, Jurga Duobienė, L. Klovienė, Elena Vitkauskaitė, Viktorija Varaniūtė (2018). Identifying Factors Affecting Digital Transformation of SMEs, International Conference on Electronic Business (ICEB) 2018.
4. Jim Hemerling, Julie Kilmann, Martin Danoesastro, Liza Stutts, and Cailin Ahern (2018). It's not a digital transformation without a digital culture, The Boston Consultant Group
5. Khánh Vy (2023). Chỉ 20% doanh nghiệp Việt Nam do phụ nữ làm chủ. Truy cập tại: <https://vneconomy.vn/chi-20-doanh-nghiep-viet-nam-do-phu-nu-lam-chu.htm>
6. Khengwah Koh (2021). The New Normal is Digital - what can SMEs do to prepare, SMU
7. Luca Dörr, Kerstin Fliege, Claudia Lehmann, Dominik K. Kanbach, Sascha Kraus (2023). A Taxonomy on Influencing Factors Towards Digital Transformation in SMEs. JSBS
8. Minh Hậu (2023). Tình hình hoạt động của doanh nghiệp 9 tháng năm 2023. Truy cập tại: <https://www.mpi.gov.vn/portal/Pages/2023-10-2/Tinh-hinh-hoat-dong-cua-doanh-nghiep-9-thang-nam-2h2qf9.aspx>

9. Minh Ngọc (2022). Năm 2022, số doanh nghiệp gia nhập và tái gia nhập thị trường tăng mạnh. Truy cập tại: <https://baohinhphu.vn/nam-2022-so-doanh-nghiep-gia-nhap-va-tai-gia-nhap-thi-truong-tang-manh-102221229120245759.htm>

10. Mộc An (2023). Bình quân 37 người dân Hà Nội có 1 doanh nghiệp. Truy cập tại: <https://dantri.com.vn/kinh-doanh/binh-quan-37-nguoi-dan-ha-noi-co-1-doanh-nghiep-20230913151436328.htm>

11. Peter C. Verhoef, Thijs Broekhuizen, Yakov Bart, Abhi Bhattacharya, John Qi Dong, Nicolai Fabian, Michael Haenlein (2021). Digital transformation: A multidisciplinary reflection and research agenda. *Journal of Business Research*

12. Thomas Hess, Christian Matt, Alexander Benlian (2015). Digital Transformation Strategies. *Bus Inf Syst Eng* 57(5):339–343.

13. Thu Giang (2023). 9 tháng đầu năm 2023, Hà Nội có gần 23 nghìn doanh nghiệp thành lập mới. Truy cập tại: <https://laodong.vn/kinh-doanh/9-thang-nam-2023-ha-noi-co-gan-23-nghin-doanh-nghiep-thanh-lap-moi-1248487.lđo>

Ngày nhận bài: 20/10/2023

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 5/11/2023

Ngày chấp nhận đăng bài: 25/11/2023

Thông tin tác giả:

TS. LÊ VĂN SƠN

Học viện Phụ nữ Việt Nam

CHALLENGES TO THE DIGITAL TRANSFORMATION OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES OWNED BY WOMEN IN HANOI

● **PhD. LE VAN SON**
Vietnam Women's Academy

ABSTRACT:

Digital transformation for small and medium-sized enterprises (SMEs) owned by women in Hanoi is attracting great attention from stakeholders. This paper explored the most suitable approach to digital transformation in SMEs owned by women in Hanoi. Based on the paper's findings, some solutions were proposed to help SMEs owned by women in Hanoi successfully implement digital transformation in the context of huge competition challenges and the need for continuous development.

Keywords: digital transformation, small and medium-sized enterprises owned by women in Hanoi, digitalization, digital culture.